

RIJEČ-DVIJE O KNJIZI "PLOVANSKA CRIKVA SVETOGA APOLINARA"

Perica Dujmović – Tomislav Galović, *Plovanska crkva svetoga Apolinara. 150 godina dubašljanske župne crkve u Bogovićima 1857–2007.*, Malinska: Župa sv. Apolinara b. m. Dubašnica – Općina Malinska-Dubašnica, 2008., 159 str.

Unatoč tomu što više od tisućljeća egzistira u dihotomiji kao (samo)dopadna bodulska arkadija i (ne)pristupačna glagoljaška sredina, otok Krk bio je i ostao kolijevkom hrvatske pismenosti, kulture i povijesti. Krčka mjesta, sela, samostani, crkve, ruine, kuće, grobovi, ljudi, knjige, relikvije svjedoče da je riječ o kraju usporedivu s nepresušnim vrelom iz kojega izvire, teče i uvire iskonska hrvatska riječ. Stoga je i razumljivo da se na otoku Krku rađaju ljudi s izrazito tankočutnim osjećajem za hrvatsku riječ. Spomenut ćemo, s molbom da se drugi ne uvrijede, samo dvojicu: Ivana Milčetića i Branka Fučića. Prvi je bio zapažen slavist i folklorist, a drugi neponovljiv povjesničar umjetnosti i kulture, jedan od najvećih stručnjaka za srednjovjekovno zidno slikarstvo i glagolizam u hrvatskoj povijesti. Obojica su sinovi sjeverozapadnoga dijela otoka Krka, kraja koji se tek od 15. stoljeća – kada ga Frankapani naseljavaju stanovništvom s hrvatskoga kopna – bilježi starohrvatskim imenom Dubašnica. Riječ je o najkasnije naseljenu kraju otoka Krka koji je u najstarijoj prošlosti, kako i ime ukazuje, obilovao dubovom, hrastovom šumom. Dubašnica je danas povijesno-teritorijalni pojam koji sjedinjuje dvadesetak pripadajućih sela: Kremenići, Žgombići, Sv. Ivan, Sv. Anton, Strilčići, Sabljici, Porat, Vantačići, Turčići, Zidarići, Milčetići, Bogovići, Radići, Malinska, Milovčići, Hrzići, Oštrobradići, Barušići i Ljutići. Iako za mnoga dubašljanska sela povijest ne ide dalje od 15. stoljeća, život u neprekidnu trajanju od kasnoga srednjovjekovlja ipak je početkom 19. stoljeća zbog malarije bio podosta sasječen. Unatoč malaričnu podneblju, dubašljanski kraj ovoga puta nije posve opustio te mu se ime od druge polovice 19. stoljeća polako uvlači i provlači kroz literaturu. Premda se naoko čini da je povijest dubašljanskog kraja u općenitim crtama poznata i istražena, jer su je se doticali mnogi – počevši od I. Milčetića, V. Štefanića, B. Fučića, pa do M. Bolonića, I. Žica Rokova, P. Skoka, A. Turčića, A. Zeca, I. Ostojića, M. Radića st. i M. Radića ml., He. Turk, Hr. Turka,

M. Turk, J. Žgaljića, V. Barbiša, A. Badurine, Z. Cerovića, J. Šamanića, P. Strčića, N. Radića, M. Dvorničića, V. Rogića, A. T. Šabalje, L. Milčetić, I. Brusića, R. Starca, D. Kraljić, A. Žgombića, D. Crnčevića, V. Antića, M. Šicela, R. F. Barbalića, P. Znaora, M. Božičevića, A. Cerovca, P. Valentića, B. Turčića, D. Klena, T. Kraljića, Lj. Karabaića, A. Barbiša i mnogih drugih – mora se priznati da se tek s knjigom *O Dubašnici i njezinim ljudima* mladoga povjesničara Tomislava Galovića 2004. godine napravio dugoočekivani iskorak u *prinosima za povijest dubašljanskoga kraja na otoku Krku*. Svi "prinosi za povijest" o dubašljanskom kraju koji su nastali, koji nastaju i koji će nastati moraju biti u doticaju s navedenom knjigom.

Upravo je na tom tragu vrlo lijepa monografija *Plovanska crkva svetog Apolinara* Perice Dujmovića i Tomislava Galovića, tiskana u velikom formatu 2008. godine u povodu *150 godina dubašljanske župne crkve u Bogovićima 1857–2007*. Knjizi je prethodila brošura *Stoljeće i pol župne crkve sv. Apolinara u Bogovićima (1857–2007)*, koju je u prigodi proslave isti dvojac objavio godinu ranije.

Župna ili, bodulski kazano, plovanska crkva sv. Apolinara u Bogovićima novija je sakralna građevina utkana u stariji crkveni objekt glagoljaške tradicije s vrlo drevnim patronom sv. Apolinarom. Pridržavajući se prepleta novoga i staroga, povijesti i sadašnjosti, autori su u vrlo zahtjevnu poslu oko monografskoga prikaza župne crkve uspjeli – riječju i slikom – premostiti sve postavljene izazove.

Monografija *Plovanska crkva svetog Apolinara* sadržajno se sastoji od devet tematskih poglavlja. Prvo poglavlje *Dubašnica tijekom stoljeća* zapravo je kratak pregled dubašljanske prošlosti i sadašnjosti s određenim smjernicama: Povezanost otoka Krka i Venecije, Benediktinci u Dubašnici, U 15. stoljeću masovno se naseljavaju Hrvati s kopna, Osnutak dubašljanske župe 1941. godine, Zvonik za crkvu sv. Apolinara, Samostan sv. Marije Magdalene u Portu, Suvremene povijesne mijene, Stanovništvo Dubašnice od 1818. do 2001. godine (str. 11-24).

U drugom poglavlju *Sv. Apolinar – patron dubašljanskih župnih crkava* otkrivaju se razlozi zbog kojih je dubašljanski kraj odabrao za patrona nepoznatoga kasnoantičkog sveca sv. Apolinara (str. 25-28).

U trećem se poglavlju autori osvrću na stariji sakralni objekt u Bogovićima, *Crkvu Majke Božje Karmelske*, kojoj su sredinom 19. stoljeća "pridodani" tri nova broda i dvije polukružne kapele te je novi kompleks postao dubašljanskom župnom crkvom sv. Apolinara (str. 29-36). Na prethodno se kronološki nadovezuje sljedeće poglavlje *Nova župna crkva u Bogovićima*, u kojem se autori osvrću na najvažnije događaje i ljude u životu župne crkve sv. Apolinara u Bogovićima: Popravak stare župne crkve sv. Apolinara, Blagoslovljeni temelji, Crkva je posvećena 1857. godine, Uređuje se unutrašnjost crkve, Nove orgulje, Župni zbor, Crkva je temeljito obnovljena i uređena (str. 37-54). Na kraju se poglavlja nalazi tlocrt crkve sv. Apolinara koji je po kriterijima arhitektonske struke nacrtan samo za ovu monografiju.

Petim i šestim poglavljem predstavljeno je *Umjetničko blago i glagoljska baština* (str. 55-90) te *Vitraci* (str. 91-110) crkve sv. Apolinara u Bogovićima. Svi oltari župne crkve – sv. Apolinara, Majke Božje od Ružarija i Majke Božje Karmelske – nisu bili građeni za ovu crkvu, nego za starije dubašljanske crkve sv. Apolinara i Gospe od Karmela. Zanimljivo je da se u župnoj crkvi u Bogovićima trebao nalaziti i oltar sv. Nikole koji se prilikom rastavljanja raspao u staroj crkvi sv. Apolinara. Nakon polustoljetnoga čekanja župna je crkva dobila nov "inventar" sa zidnim freskama koje je naslikao samouki slikar iz Vrbnika Ivan Volarić. Važno je napomenuti da je dobar dio sakralnoga inventara župne crkve donesen u Bogoviće iz stare crkve sv. Apolinara. Od epigrafskih spomenika, na koje se, shodno ondašnjemu vremenu, nije previše pazilo, "spašena" su tek dva-tri s glagoljskim natpisom novovjekovne provenijencije. Mnogo više pazilo se na glagoljske rukopise i knjige, ali se i one spletom različitih okolnosti najvećim dijelom nalaze danas u Zagrebu. Župnu crkvu sv. Apolinara već nekoliko godina krase vitraci inspirirani svecima i simbolima dubašljanske i hrvatske prošlosti.

U sedmom i osmom poglavlju donose se, kako i pristoji prigodničarskoj knjizi, *Kronologija župne crkve sv. Apolinara*, pri čemu autori uspješno prate zbivanja vezana uza župnu crkvu (str. 111-126), te *Važniji događaji u godini obilježavanja 150. obljetnice župne crkve sv. Apolinara*, gdje se nižu događanja u župnoj crkvi do 20. srpnja 2007., kada je obilježen blagdan sv. Apolinara, zaštitnika župe Dubašnica i Dan Općine Malinska – *Polinarova* (str. 127-134).

Završno je poglavlje knjige, koje su pripremili mons. Anton Barbiš i Pavao Barbiš, *Iz kronike župe Dubašnica* liste "dubašljanskih župnika od kraja 15. stoljeća do danas", "domaćih dubašljanskih svećenika i redovnika", "mladomisnika u Dubašnici od 1945. godine" te "sakristana (mežnjara) i zvonara od prve polovine 20. stoljeća do danas" (str. 135- 142).

Na kraju se knjige nalazi sažetak na hrvatskom, engleskom, njemačkom, talijanskom i francuskom jeziku (str. 143-152), bibliografija (str. 153-158) te bilješke o autorima (str. 159). Uvrstivši u "bilješke o autorima" i Želimira Černelića, pisci monografije vjerojatno su htjeli zahvaliti fotografu na uhvaćenim kadrovima koji su njihovu knjigu učinili doista divotnom.

Plovanska crkva svetog Apolinara vrijedno je i lijepo djelo Perice Dujmovića i Tomislava Galovića kojim se može ponositi dubašljanski kraj i cijela Bodulija!

Ivan Botica